Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СВЕТ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 23 ноябрь, 1978 шу. ● № 140 (5960). ● Мах 2 кепиг.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАШ ЧАКХДАККХА ПЯТИЛЕТКА КХОАЛАГIА ШУ!

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯЬККХАРАШ

Ленина орден лелаеча «Гроэнефть» производственни объединенен предприятеш подразделенешгIа юкъе октябрь бетта ярьжа хиннаеча социалистически яхьа итогаш яьй.

Октябрь бетта балха итогех межкдаьттеи газ йоаькхаеча предприятенга юкъе хьалхара моттиг хьоькаьйй «Гроэнефтегаз» яхаеча межкдаьттеи газ йоаькхаеча управленге коллективанна. Бурудеттаеча управленешта юкъе — Октябрьски бурудеттаеча управленге коллективанна. Технологически транспорта управленешта юкъе— Старогрозненски технологически транспорта управленешта.

Беррига иза тIаберазабаьй «Гроэнефть» объединене коллективаша пятилетка кхоалагIа шера план хаьал хьалха кхоачашъра.

С. ШАДИЕВ.

Лохдалийтац хьинар

ИттлагIеа пятилетка хьалхарча кхаь шера план ушъ шера 7 октябрга кхоачашъ-ярг вай республике эгIара хьалха социалистически яхь дIайоьалр хиннаеча. Горгачовски бурув тохара балхий управлеи сацийтаеи чеккаш техкараша кьасташ дика къаьхьегама толамаш доах. Шоаш дейна дош толамца кхоачашъ тIехккхоачашъ дара шоай хьинари низи кхо па деш кьахьийгар цар. Цох хьахиннаг дика да. Бурув тохара кхаь шера план тIаийцача декгарех лаьрхIа хинначуд дукхха хьалха кхоачаш а ях, 15 сентябре денз пятилетка дIагIаеча шера календарагIа кхаьхьега болабела руж. Ер пятилетка йолаеча денз 75800 метр соврIа бурув тохаьй хад цар. Из хул планагIа лаьрхIаеча 7200 метр соврIа дукхагIа.

Деррига технико-экономически хьокхамаш а техккоачашдеш я бурув тохара балхий управлене коллектив. Бурув тохарах, химически реагенташ, электроэнерги, утяжелитель, кхьйола материалаш кхоьрах, бурудеттача остех, кхьйолча техникех, балха хаьнах бозаа пайда нийбарах паччахьалкхенна йоьхьаьй пятилетка шерашка 4,5 миллион ком. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул соврIа тохкамаш даьд бархI скважинна. ХIанз тIадоагIаеча шера март бетта чотагIа кхаьхьегаш я УБР коллектив.

Къаьстта беркате хиннад Управленерча бурудеттарашта пятилетка кхоалагIа шу. Бурув тохара мт бетта ялан 113,4 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул соврIа цар текгар 2932 метр бурув. Кхаьхьегамах хьехаре лаьхьхьаре задани 13 процент тIехкхоачаш а еш, цун чотагIа техкд планал соврIа мел теха бурув. Цхьаьн стаьнца бетта бурув тохара сухаца план а 122,5 процент кхоачашъйай цар. Планад соврIа итт бетта паччахьалкхенна цхьа миллион 319 эзарг сом пайда баьб. Шоай кхаьхьегама толамаш тIа-тIа тоаьдеш болх беш да ший ноябрь бетта.

Бурув тохара балхий управленерча нйс бригадо хIаьнзаьлга тIехккоачашъйай пятилетка хьалхарча кхаь шера планн тIаийца социалистически декхарашца. Царех я буровой начальникаш Т. Н. Яркин, С. Д. Мадаев, В. А. Коньков, С. Ш. Лорсанов, кхьбараш керте латта буровой коллективаш. Уж тIадоагIаеча шера календарагIа кхаьхьегаш йола мисеэн бутт бизаб.

Б. КОСТОЕВ.

Инициатива хьаллаьцай

Республикерча механизаторашт ремонтникашт юкъе шерра ьарнай Наурски районерча механизаторашца йоьлаь инициатива хьаллоьдац йола социалистически яхь. Хоьш долчча бесса, цар лаьрхIаг: уж шера IV квартала планагIа тоае еза юртбоахама техникен муть кхьхьа машинаш 25 декабрга тоаьл яхь, хIаьта декабрь бошш еррига тIехьаьюьва инвентарь болх бе кийча зиплйта, кхьйола техника а 65 процентал нIеизгIаеш йоаьдац керда шу доладалаьехьа тоаьл яхкха. Ночч-ГIалгIай АССР Министрий Советоь обсонгофон цхьана тIаийца соцамца кхоьабалдаьд наурций инициатива хьаллаьцай «Экажевский» совхоза механизаторашца. Хьаллехьха оттаьлча графиказ тоаю цу боахамех тракторашн, кхьйола техника.

— Механизаторашен ремонтникашен шоай торонаш тоаьл яхь, хIаьта декабрь бошш еррига тIехьаьюва инвентарь болх бе кийча зиплйта, кхьйола техника а 65 процентал нIеизгIаеш йоаьдац керда шу доладалаьехьа тоаьл яхкха. Ночч-ГIалгIай АССР Министрий Советоь обсонгофон цхьана тIаийца соцамца кхоьабалдаьд наурций ин ициатива хьаллаьцай «Экажевский» совхоза механизаторашца. Хьаллехьха оттаьлча графиказ тоаю цу боахамех тракторашн, кхьйола техника.

— Механизаторашен ремонтникашен шоай торонаш тоаьл яхь, хIаьта декабрь бошш еррига тIехьаьюва инвентарь болх бе кийча зиплйта, кхьйола техника а 65 процентал нIеизгIаеш йоаьдац керда шу доладалаьехьа тоаьл яхкха. Ночч-ГIалгIай АССР Министрий Советоь обсонгофон цхьана тIаийца соцамца кхоьабалдаьд наурций ин ициатива хьаллаьцай «Экажевский» совхоза механизаторашца. Хьаллехьха оттаьлча графиказ тоаю цу боахамех тракторашн, кхьйола техника.

Квартальни планах «Экажевский» 15 трактор тоае еза, тоаьл янстеьнна царех яьй, хIаьта цхьаьйта хIанз тоаеш а тоаьл йоалаш я йитт. Дика ваьнтIехьаьйцаьд техника кийчъра болх Беков Iаддалхьаьлар бригадир йолча цхьоалагIа, ерригдег тIехьа да беса лерхIаш да Шанхоев Абуьзитта шоллагIа бригадецера механизаторашца.

Графиказ тоае йоагIаеш йола трактор совхоза центральни мастерсе йоалаю, цига вIашагIйоаьх. Хьаллехьха хоьш хул цунна эшаш йола запасни оатхалаш, де деза балхаш. Уж дефектни ведомоста тIа яздий хул.

Ремонтникашца цхьана шоай техника тоаеча дакъа лоацаш да бригадий механизаторашт. Иштта ду балхаш тIе шашагIа да, хIама аьлча цу тIа болх беча тракторста дикагIа хов ший машина эшар. Из практика совхозе уж шера хьалхарча йоалаь яц. ХьалхагIа денз хьаьхьаш я.

Запасни оатхалаш массаза а тоъаш хилаш. Цудухьа кьаьна яраш юкатоью механическе мастерсе болллоца — токарашен слесарашен. Тешаьмен ханал хьалхен техника товяра яьржача социалистически яхье хьаллехьаттарех да: мастер-валдчик Костоев Iалаудин, слесарь Гагиев ТIапа, механизаторашт Б.-М. Гайтов, М. Точиев, кхьбараш.

ТIехьаьюва инвентарь бригадацца тоаю болхлоца. Ремонтникашца цхьана из тоаеш, цу балха кулгалдеш а тIаьхьожаьл доаттабеш а да бригадирца, цар новкъостий, Мамхан, культиваторашт, дискаш, сцепкаш, катокаш хIанз тоае йоляьй. Хьаьйай боахаме кхаьхьегаш болча механизаторашца дIайийнхьа-ча кхьйбаран ремонтни балхаш деш да.

ТIадоагIаеча шера дергдолча балхашца юртбоьхама машинаш кийчъелга дика дIадоладелдо а, аланца ца доалаш да цхьаьха. Бригадий коашца, хIаьта йиштта центральни мастерсе коа а йоачашта хIа лаьт комбайнаш, тракторашт, тIехьаьюва агрегаташ.

СУРТА ТIА: къона механизаторашт (аьрдехьара аьтехьа) Аушев Махьмад, Оздоев Iалаудин, Костоев Мухажар техника тоаеча дакъа лоацаш да.

З. ДАУРБЕКОВ.

И. ПЛИЕВА сурт.

Шу дика чакхдоаккхаш боаькъ

Республика цхьаьдолча боахамаша ханал хьалха кхоачашъйай пятилетка хьалха шера паччахьалкхенна цхьана хьайбай продукции йоьхьара планаш. Царех я «Шалинский» совхоз а. Дика хьуькьаьл чунйцар боахама кхаьн лелаьдеранца хьажийнад, кхаьрга секлаьш. ХIаьта ялата лаьрхIа хьажийнаш ужх шера 450 гектара тIа дIайийнйар цар. ВорхIагIа ноябрь тIаьхкачалсьа еррига хьажийнаш чуййца яьлар. План 28 центнер йолча метте, хIара гектара тIара цар чуййцар юкъера лаьрхIаеча 42 центнер фуалъ-яьха хьажийнаш. Толамаш доахача белгалбаьккхаб са дас цига баь боах.

Из кIоарга чулоацам болх кийнка дийшача, арен кема лехкаш казахстански кхаьнарга ялаташ чуоацаш дIанха наб йIна бийсинн деношн дагадехар-сона. Иштта цо дагабойхийтар тух-сискалца тхо нахьдаьхха хинна Занарпатерга, Запорожьера, Полтавщинера хьалххара баьхка целиннийкан. ХIаьта тIехьаьгIо тхо долча хиннача механизаце шоле транторасталлен комбайнерашен деша хьаьха боьлабелар мехка дукхъача мотт-тигашкара целиннийкан.

КIаа бахарашца шоай пIеношна хьаьчуйбора тIабаьккараш. ХIанз а дукхъачарна дицделаьца да партеи правительствен бахийта болх уж моттигерча наха доькхача хьошдаца тIаийбар. Целинне лаьрхIа 42 центнер фуалъ-яьха хьажийнаш. Толамаш доахача белгалбаьккхаб са дас цига баь боах.

Из кIоарга чулоацам болх кийнка дийшача, арен кема лехкаш казахстански кхаьнарга ялаташ чуоацаш дIанха наб йIна бийсинн деношн дагадехар-сона. Иштта цо дагабойхийтар тух-сискалца тхо нахьдаьхха хинна Занарпатерга, Запорожьера, Полтавщинера хьалххара баьхка целиннийкан. ХIаьта тIехьаьгIо тхо долча хиннача механизаце шоле транторасталлен комбайнерашен деша хьаьха боьлабелар мехка дукхъача мотт-тигашкара целиннийкан.

КIаа бахарашца шоай пIеношна хьаьчуйбора тIабаьккараш. ХIанз а дукхъачарна дицделаьца да партеи правительствен бахийта болх уж моттигерча наха доькхача хьошдаца тIаийбар. Целинне лаьрхIа 42 центнер фуалъ-яьха хьажийнаш. Толамаш доахача белгалбаьккхаб са дас цига баь боах.

Из кIоарга чулоацам болх кийнка дийшача, арен кема лехкаш казахстански кхаьнарга ялаташ чуоацаш дIанха наб йIна бийсинн деношн дагадехар-сона. Иштта цо дагабойхийтар тух-сискалца тхо нахьдаьхха хинна Занарпатерга, Запорожьера, Полтавщинера хьалххара баьхка целиннийкан. ХIаьта тIехьаьгIо тхо долча хиннача механизаце шоле транторасталлен комбайнерашен деша хьаьха боьлабелар мехка дукхъача мотт-тигашкара целиннийкан.

КIаа бахарашца шоай пIеношна хьаьчуйбора тIабаьккараш. ХIанз а дукхъачарна дицделаьца да партеи правительствен бахийта болх уж моттигерча наха доькхача хьошдаца тIаийбар. Целинне

Хьайкарал дьарий хьокхамаш

Пятилетка кхоалагIа шу доладуьча хана «Красный пахарь» ферма. Шеллковский колхоза хьайбаьш леладеранца, хоьш долчча бесса, кхайкарал дир республикерча дерригача боахамий хьайбаьй леладеранца, хIара Iаттагара ужх шера кхо эзар килограмм шура лиьхара тIехьаьй, цунна социалистически яхь йоаькхе тIехьехьаш. Ала деда, колхоза хьайбаьш леладеранца шоаш хIара Iаттагара 3100 килограмм шура яькха лаьрхIалга. Тахан гуча да шоай инициатива йоагIаеча бесса дIачакхъяьккхаре цар тIаьнар ихкергдоацдеранца.

Ужх шерах дIабаьннача итт бетта колхозе йьккхай 1737 тонн шура — 57 тонн соьхха ужх ханнарчул дукхагIа, хIаьта паччахьалкхенна ехкай 1427 тонн, е итт бетта заданел 82 тонн дуьхагIа. Колхоза кулгалоцен специалисташен лерхIачох, шу чакхдаллацца йисача хана колхозе кхы а йоаькхарьн 240 тоннал нIеизгIаеш йоацаш шура, паччахьалкхенна дIалургьа 180—190 тонн. Юхьера а, цунах хул шера планал соврIа 115 тонн шура йоаькхилгеп хIаьта иштта 95 тонн дуьхь Даьхенна дIалургеп.

— ПIалгуьлаш да, хьайбаьш леладеранца, колхозерца 28 тоаеш, цу балха кулгалдеш а тIаьхьожаьл доаттабеш а да бригадирца, цар новкъостий, Мамхан, культиваторашт, дискаш, сцепкаш, катокаш хIанз тоае йоляьй. Хьайбаьй боахаме кхаьхьегаш болча механизаторашца дIайийнхьа-ча кхьйбаран ремонтни балхаш деш да.

ТIадоагIаеча шера дергдолча балхашца юртбоьхама машинаш кийчъелга дика дIадоладелдо а, аланца ца доалаш да цхьаьха. Бригадий коашца, хIаьта йиштта центральни мастерсе коа а йоачашта хIа лаьт комбайнаш, тракторашт, тIехьаьюва агрегаташ.

СУРТА тIА: къона механизаторашт (аьрдехьара аьтехьа) Аушев Махьмад, Оздоев Iалаудин, Костоев Мухажар техника тоаеча дакъа лоацаш да.

З. ДАУРБЕКОВ.

И. ПЛИЕВА сурт.

Зябь аьха яьннай

Гурахьа дув ялат дIадувча хана тха боахаме вIашагIьелларг къьаьстта зябь охархIола звено. Дийнахьи буси из лоархIаме болх бен ер Энгелсова Сокхурта, Гайсумова Зухана, Дудаева Маржанг кулгалду звенош. Юкъера лаьрхIаеча 600—800 центнер шекара секлаш чуера цар хIара гектара тIара.

Иштта ланхара толамаш доахаш хьаьбогIа совхоза хьайбаьш леладеранца. ВорхIагIа ноябрь тIакачалсьа дулх дохкара шера пIан баоачашъйай. Иштта доаллоца масал гойташ хьаьбогIа совхоза хьайбаьш леладеранца а. Пятилетка кхаь шера планн толаме кхоачашъйай цар. Уж толамаш доахача докхка дакъа лоацаш хьаьбогIа чуоттадаь доахани хьаьхарчи кхоаьбама фермийнкара доллоьдеш Абдулладзирова Марха, Тасуева Маржан, Межидова Айзан, Шишкина Нина, Орлова Елена, Лялин Иван, кхьйбаьш. Шоай нисн хьаьнарг да кхоьдеш хьайбаьшца оза гIуьлаьх деш да совхоза механизаторашт: Абубакаров Имран, Титаев Мусса, кхьйбаьш. Коммунистий керте а латташ дика оййно яьй хьайбаьш Iангара дахара а.

Уж деррига дика гIуьлаьхьа кхоачашде цар аьттув хуьлийр бригадашца юкъе ши цIалистически яьх дика вIаштIехьаьккхаьхьа. ХIара болхлочоь хов хьаьхьашка латта дежкар малагIа да, из кхоачашдера фу де деза. Иштта хьинаре кхаьхьегаш хьаьбогIа пятилетка кхоалагIа шера «Шалинский» совхоза кхаьхьегамхой.

О. ШАДИЕВ.

ДОТТАГIАШКА — МОАРШАЛ

ВСРП КОМАРОМСКИ ОБКОМА ХЬАЛХАРЧА СЕКРЕТАРАГА НОВКЪОСТАГА ПАЛ МОКРИГА.

Хьамсара Пал Мокри!

Мукъа ба сона Венгре Коммунистически парти вIашагIьелла 60 ш у дизарца парте областной комитет, Комаромски области беррига коммунисташа кхаьхьегаьхийн дакъаьла бунца.

Беррига совет ски наха санна, Нохч-ГIалгIайчен кхаьхьегамхоша а, венгерски хьалхьаца цхьана шерра деззу из белгалдаьр ди, социализм хьалъеча вежарийца йолча Венгрен карагIдаьнна доккхийча хIамаша гIадбуг, СССР, Венгре, еррига социалистически содружества вежарийца долча хьалхьий сийлахь-доккхача доттагIаьдах доккхал ду.

Уж белгалдаьра дийнаьха тхона лов Оаш, деза доттагIий, Комаромски области беррига коммунисташа, кхаьхьегамхоша, Венгре дерригача вежарийца долча хьалхьо а санна социализм хьалъеча, ВСРП ХI съездо оттадь дезхарашца кхочамдеча керда доккхий толамаш дахар.

А. ВЛАСОВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Республика Лакхехьарча Совета Президиуме хилар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей председателий совещани.

20 декабре республика Лакхехьарча Совета аргIаьвара сесси хургIолаш хилларца Президиумо массазарча комиссешта тIаьдиллар шоай заседанешка 1979 шера отраслаш экономически социальни дегIаьйоаьлаьра планех йолча йоагI-йоагIаеча министерствийн ведомствийн кулгалхой докладашка хьалхьагIе а хьажар а ушъ кIарарча шера цIан даьнна кхоачашъйагIа мишта лел къоастадар а. Комиссешта тIаьдиллад 1979 шера Нохч - ГIалгIай АССР экономически социальни дегIаьйоаьлаьра Паччахьалкхен планен Паччахьалкхен бюджеен йоагI-йоагIаеча разделех йола заключенеш ГIалкхьарча Совета кийчъелга.

Совещане оттайир из болх чакхбаккхара порядокн ханаш.

ХЬАЛХАРА ЗАНЯТИ

Самардийнахьа, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома политически дешара цIаьгIа хилар лекторий - атеисти, юхьхьанарча партийни организацией атеистически пропаганда организаторий шера йолча республиканский курсий хьалхара занятие.

Гулбенкарашта «Парте XXV съезда решенеша, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома V пленума соцадо йоаькхе декарашца хьежийна бахача наха атеистически кхетам балара актуальни проблемаш» яхача темех лекци йийшар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретаря М. О. Бузурганова. Иштта царна лекцеш йийшар «Ислам хьахиларн цун социальни чулоацамаш» яьнна корта а болаш философийн Iилмай доктора, профессора, М. В. Багабова а «Нохч-ГIалгIай республикера кхераста дыш гоабашш цар ранаьнна» яхача темах Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета доцента Е. П. Ковнацкен.

МАШИННАЬКЪАШКАРА ХОАМАШ

«Гроэнефть» производственни объединенен ГI. Ахрие цIеранаьгIа Назранийски «Электроинструмент» заводе ремонтникашца, заводе ремонтникашца, заводе ремонтникашца,

РАЙОННИ ПАРТІЙНИ КОНФЕРЕНЦІЯШКА

КЕРДАЧОА—ДУКХАГІА ТЕРКАМ

Октябрьскі районни партійни конференце вергічача 502 делегатго могайбр парта райкома отчетни юкъа баь болх. Цхьаберкъда, из дацар политически орган йолча КПСС райкома бала юкъе хоачамбоацаран дац, яхилгга. Уж долаш да, кІезига а доацаш. Царех цкъадолчарех отчетни доклад тІа дийцар партте райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецова. ХІаьта вокхарех дийцар конференце къамаЛаш дадьча делегаташца: вагонни депо партКома секретара Д. М. Мадагова, НПО «Промавтоматика» опытни заводе слесарга НГІАСЛР Лахчехьарча Совета депутата А. Д. Конязина, электромеханически заводе слесарий бригада бригадира Х. Б. Багапова, Грозне стаце поезд-ашІаргІехьачча И. Т. Тараторина, кхьчар. Цар йоаРгта а массе organгарга а анализ йІар кулгалдаран органа балха, гучадьхьар дуьйлйта гІалаташ, дийцар Іоаьча опыташ. Масала, производстве экономикана, кхьхьегама колективаш боахама гІулаяхшта, белгатала ваьча, Грозненски машиненни узела, кулгалдеча цІенхашта гІалаташ дувлийтарах критика йІар парте райкома. Баьхьа, цох лохелха дувцаргда вай...

Хіаьта бІарчча хьайІаьча конференце делегаташ белгалдаьхьхар, парте Октябрьски райкомо, цуп бюрос комМуниСташ, районе бергга кхьхьегамхой КПСС XXV сьезде, XV-ча областной, XX-ча городской партийни конференцей решенеш, пятилетка заданеш хоачаьхьара оарцІаргІаьхьаш доаг-лаш болх баьлга. Производстве эффективность, продукце дикал лаьхьар, кхьхьегама дисциплина чІоаьхьар, социалистически яхь йоаРжаР саннА лоарХІаме дешаш дийнад пленумашна, райкома бюро заседанемца, кІезига хьаьнцарча партийни организацей собранешца, производственни гІулаяхех доагГІар хьдийлад боахамо партийни кулгалдоькъаргА. Цо а «ТІехьабусараш боацаш бе болхІ» яхача деннаЛа яхь йоаРжаЛаРо торхилийтар кхьхьегама овсарле лаКхьарен продукци маьхала яккхарен планаш хоаьчаш ца хьажяхкеш, кхьмышленни предприяти ца хилийта. ТІа-тІа кІезигаЛу латт нормашца планоен заданеш хоачаьхьа ца еш йоаьхьа цесалп, бригадаш, сменаш, болх-лой. Дика болх бу НПО «промавтоматика» опытни заводА, ВОГ дешара-производственни предприяте, «Севкавнефтегазстрой» объединене СМУ-10 коллективашца, кхьчар. Цар дакъа йоахкО ю производство эргайоахш товара, оборудованех йийса пайда эцара, техничеСки бергдаРаш хоьжекхьулара. Масала, кхьхьегамех продукцин дикала управлеНИе ярА, системА юкъйоалаЛарах опытнИ электромеханически заводашка хьаеча 27 иЗделена начхьалЛкхен дикала Знак ценний.

Кхьхьегама коллективашка тІатеІІа къовсам лоаттабу хІиЛаН кхомбара тІехьа. Отчетни юкъа дукха металл, электроэнерги, бедал, материаЛаш кхолЬй.

Парте райкомо данн йоаКхо йЬй капитальн ГІишлоп хьалъяра. Уже тІехьарча масРашна хьалъяЛЬ йоакхий объекташ, цу дакъе Белой — Грозный яха газопровод, арО-РОРте самолеташ хьалгІЬуттеи Іохушшен моттиг, НПО «Промавтоматика» инженерни корпус, химзаводе реконструкци йЬй дукхача цехаштен участкаштен.

Цу дерригте торо хилийтар производственни низалаш шерде, кхьхьегама хьалаш, кхеРамЛен техникен бЬти тоаЕ. Шин шерсп ятт бергтен планаН ХаьлХа кхоачаЬхьаЬЙ. ПланаЛ соагІа маьхала йьхьчаЛ 2 миллионн 753 эзарг сОма маьхьа продукци.

Цунца цхьана конференце делегаташ белгалдоаХоар, юхьхьанцарчеи цеховни организацей, партГруппай доарХІаДир парторгашца. Баьгда, ваТОнни дело болх хайра тоаБаланзар, цуп совгІа цхьадолчА дОстамашца диллача, яхь а телхар, аьлар парте райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецова.

Хіана хиннад из?

— Парткомо, — аьлар доаЛлаЛЬнИ, — тІехьожам доаттабаьбаш белгалЬь хинна мероприятеш чакхьЬхьа тІехьа, ийс бетта цхьаь цхьаь кулгалхоуча отчет йийцаЛ...

— Баьгда, парте райкомо а Итт бетта технадаш ший пленума решеш кхоачаш лаьцна ю, информацех кхоачам а баь Іийнай, аьлар Д. М. Мадагова, — Хіаьта оаха керттера дар терпш а да дела оделене а балха юкъе нийслуча, кхоачамбоцарех. Масала, Грозный стаце кхоачаЬхьа мехиДаьхьа продукташ дІаккхьаьра заданеш, цу гІулакхо чІоагІга новкъарле ю «ГрозНефтеоргсинтез» объединене балха. ПятилетКа бо-ча лаьчча дела стаце бехкагІа график толхаь дІаккхийтаЛ бІаьш поездаш, дІа ца хьоШ йисаЛ эзарашца цистернашш. Фуд баьхьа?

— Стаце болх дукхачча хІамаех тийша ба, — йоахар делегата юкъ. Тараторина, — планированаи ярах, маршруташ вІашагІЬехнарах, дисциплинах, смежни, предприятешен организацешца, цу дакъе ПТИ-ах, ГІавнефтеснаба, автокомбината, кхьчар цхьа барт болаш кхьхьегарах. Халахете а стаце парТийни бергг оо дедай хайра йоакхо йьяц, хІаьта стаце эТТа хала хьал довззаше а парте райкомо доагІІача бесса новкъостаЛ даьдаЛ.

Парте районни комитета балха юкъе нийслуш дола кхоачамбоацаран ЬьахуЛ, йоахар конференце кхьаьнцаЛ аьлар, райкома аппарата болхлоша организаторхи болх а ца беш, аьлча справкани информаци гулъярах. ХІаьта уЛе ларде а лунаЦш, моттигге ярьхьа кІоаРгта Іо-ма а ца беш, ВыводаЛ ю РАЙКОМО. Тамаш йц ишшта болх бенг хилча гІалаташ нийсдаЛар.

Ер да цхьа масал. МехьдаЛТТа продукташ дІаКхуЬхьаЛЬ ясала лелаРах бахке я вагонни депо коллектив. Из гІулаяХ тоадар дуХьа йиаРо бетта пленуме КПСС райкомо йийцаР партКома отчет. Дукхха кхоачамбоацаран гучадьхьар пленуМо, хІаЬта уж дІадахарА наьхьаш белгалдийр парторганнА. Баьгда, ваТОнни дело болх хайра тоаБаланзар, цуп совгІа цхьадолчА дОстамашца диллача, яхь а телхар, аьлар парте райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецова.

Хіана хиннад из?

— ПарткомО, — аьлар доаЛлаЛЬнИ, — тІехьожам доаттабаьбаш белгалЬь хинна мероприятеш чакхьЬхьа тІехьа, ийс бетта цхьаь цхьаь кулгалхоуча отчет йийцаЛ...

— Баьгда, парте райкомо а Итт бетта технадаш ший пленума решеш кхоачаш лаьцна ю, информацех кхоачам а баь Іийнай, аьлар Д. М. Мадагова, — Хіаьта оаха керттера дар терпш а да дела оделене а балха юкъе нийслуча, кхоачамбоацаРех. Масала, Грозный стаце поезд-ашІаргІехьачча И. Т. Тараторина, кхьчар. Цар йоаКхо ю производство эргайоахш товара, оборудованех йийса пайда эцара, техничеСки бергдаРаш хоьжекхьулара. Масала, кхьхьегамех продукцин дикала управлеНИе ярА, системА юкъйоалаЛарах опытнИ электромеханически заводашка хьаеча 27 иЗделена начхьалЛкхен дикала Знак ценний.

Кхьхьегама коллективашка тІатеІІа къовсам лоаттабу хІиЛаН кхомбара тІехьа. Отчетни юкъа дукха металл, электроэнерги, бедал, материаЛаш кхолЬй.

Парте райкомо данн йоаКхо йЬй капитальн ГІишлоп хьалъяра. Уже тІехьарча масРашна хьалъяЛЬ йоакхий объекташ, цу дакъе Белой — Грозный яха газопровод, арО-РОРте самолеташ хьалгІЬуттеи Іохушшен моттиг, НПО «Промавтоматика» инженерни корпус, химзаводе реконструкци йЬй дукхача цехаштен участкаштен.

Цу дерригте торо хилийтар производственни низалаш шерде, кхьхьегама хьалаш, кхеРамЛен техникен бЬти тоаЕ. Шин шерсп ятт бергтен планаН ХаьлХа кхоачаЬхьаЬЙ. ПланаЛ соагІа маьхала йьхьчаЛ 2 миллионн 753 эзарг сОма маьхьа продукци.

Цунца цхьана конференце делегаташ белгалдоаХоар, юхьхьанцарчеи цеховни организацей, партГруппай доарХІаДир

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН—ЗАКОН

Берригача советски наха саанна хьанар айдена ныхьег пятилетка хьаькІалгІа шера Малгобекски района промышленни предприятей коллективашна. Продукци маьхьала аьккхара ПЛАН маьхьа завода коллективо 104 процент, быткомбинатна болхлоша 100,2 процент, минеральни хий нийчдеча «Ачалуки» яхача завода коллективо 100 процент кхоачашъяй. ПланагІа лаьрхІачул совгІа маьхьа заводе коллективо 40 эзар сома маьхен горбыткомбината болхлоша 8200 сом мах болашн продукци маьхьала аьккхай.

Производства эффективности балха дикани лаьхьара тІекьа тІагІерргІа кьовсаи лоаттабар—из да маьхьегга овсарле ма-могта лаьхьяра йолча ерригача торонех бизза пайда оцар. Техникеран даьхье чІоагІьъя нормаш белха коьнсукулар, къаьхьгам бригадин методагІа выштІехьбаккхар, смениз задеш хьамца кхоачаш тІехкхачаш лЪраша материальни моральни поощрени яр, болхлой хьаьгамга хьалаш товар. Уж деррига балхаш лаккх цІераш лЪхача предприятешка дарах къаьхьгама овсарлге лаккхЪра план толамца кхоачашн тІехкхочашн яй.

1978 шера итт беттА плани тІаийца социалистически декхарашн толамца кхоачашдарах «Ачалуки» яхача завода коллективана КПСС Нохч-ГІалгІай обкома, республика Министрий Совета обсоюзпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, из республиканскИ Сийлен Улга тІа йьхьсхай.

Пятилетка хьалхарчА кхаьв шера план СССР керда Конституци тІаийца ну дузачА деррга кхоачашъяра Горбачевски бурудеттараша пай республике дІайоЛаьв инициатива чІоагІга лЪкоаБалЪн хьал а лаьхьа цу деанча цІей сийна доихий декхараш тІаийцадар района промышленни предприятей коллективашна. Шоаш тІаийца декхараш толамца кхоачашдар маьхьа завода, горбыткомбината коллективашна. Шин шерен итт беттен маьхьа завода коллективо кхаь шера ПланагІа лаьрхІачул совгІа арахйцар 260 эзар сома маьхьа-маьхьа-булочни изделеш, хІаьта горбыткомбината болхлоша цу юкъа хкаь шера заданен совгІа арахйцар 12 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Кхаьв шера план ханал хьалха кхоачашъяйгара хьинар кхо ца деш кхаьхьйгад коллективашна цхьаьлгІа шера Малгобекски района промышленни предприятей коллективашна.

Из иштта дала хьал да горбыткомбинате а. Кога ГІирса ремонт яра итт беттА плани 79 процент, швейни, бенка, телата изделеташ, нийшатта, текстильни галантерея изделеташ ремонт яра задани 94 процент, швейни, бенка, телата, текстильни галантерея изделеш тегара, нийнаш яра план 70,7 процент мара кхоачашъьйца. ХІаьта бытовой машинашен ремонташ, ремонт яра задани 62 процент, телевизорашта ремонт яр — 89 процент, мебела ремонт яр — 11 процент. Паркмахерскеча ГІулакх дар — 50 процент мара кхоачашъьйца. Металлоизделеш хьарех цкна ремонт яр, ремонташ ГІулакх дар ца ІеІоаш хьаьгам. Ремонт яра план а кхоачашъьйца, ну даьхье оттаьв план 8,6 эзар сома маьхьа мара йоацашехьа а.

Хадданна номенклатурагІа бытовой ГІулакхаш дара план кхоачаш ца еш хиларх горбыткомбината нуллаЛой бекхтоьхаме эзар.

Къаьхьта эсала вІашТехьдаьккхад паччахьалкхен план кхоачашъяра ГІулакх кирпичкашн еча заводе. ЕттА кирпичн арахецца паччахьалкхен план хадданна кхоачаш ца еш хьайоаГІа цу завода коллективо. ДІабахкача итт беттА планагІа арахеца сэаш хинначул цхьа миллионн 200 эзарн кирпичн кІезнигІа арахйцар цо. Цхьанна беттА а кхоачашъяй, цо хьаьгамга овсарле лаккхЪра план. Кастаста болхлой дІа-юха бувлаш хуьцалу, доагІачул дукхагІа алаенн дІетеІ, цо хьаьгамга хьаьлуш пайда а бозаш дукха ахча доаделга. Дуухьхьал кирпичкашн еча заводе коллективе бесмагІа районерча мотитнерча промышленносто кхоачашъьйца итт беттА план. ХІанз а тІехьа заводе паччахьалкхен план кхоачашъяра тІаерзаяь хьадда йола мероприятеш белгалЪьхьалц. ТІаДиса паччахьалкхен декхар тІаийца дІадаккхара а деш хІанз дац.

А. ХАРСНЕВ.
Малгобекски горисполкома горплана коккхагІ-вола экономист.

Нохч - ГІалгІай хьун боаХама управленена чуйоагІаЛча Беденски механзавод ТІаДиса товаран продукци маьхьала аьккхара итт беттА план 103,8 процент кхоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа маьхьала аьккхай 25 эзар сома маьхьа тайп-тайпара продукци. Товарни продукци арахецца итт беттА план 109 процент кхоачашъяй мехлехсоза коллективо. Заданел совгІа цо нийчЪьйй 59 эзар сом мах бола продукци.

Къаьстта дика тоаДаьд цо уьхх шера ший деррига технико - экономически хьоькхоЛоша. Къаьхьегама овсарле лаккхЪра план 100,9 процент кхоачашъьйца. Иаьха хьашташ дизза кхоачашдара а чІоагІа йоаькхо ю мехлехсоза болхлоша. ХалгІа эша товаращ арахецца итт беттА план дикна тІехкхоачаш а еш, заданел совгІа уж арахйнадг 26,5 эзар сома маьхьа. Культурно - бытовой ГІулакхаштен коа-картен эша товаращ арахецца итт беттА задани 122 процент кхоачашъьйца цар. Шоаш даьхьа къаьхьгама толамаш кхы тІа а тоаДеш къаьхьегаш ца уж уьхх ноябрь беттА.

Иштта къаьхьегаш йоЛча Веденски мехлехсоза коллективо даьхьа къаьхьгама толамий уьхх шера кхоаЛагІама квартале итогаш йитча, дуунна ЛЕар РСФСР министерства карара кара тела Ше байранх. ДІаХо йодача хана из деза совгІаг карара ца далийта лерхІаш а я из.

Лаькх белгала ма-даькхара уж толамаш доахача дикА даьхьа лаьцад халкъа эша товаращ кийчеча цеха коллективо. ЦигА къаьстта дика кхы а хьегаш, хадданна социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалЪьхьна ба художникашн Динаева Хьалимат, Куразова Хьадиа, мастер Динаев Таха, кхььбараш.

СУРТА ТІАа: художникаша Х. Динаевасн Х. Курзовасн беча балххара хьожаш ва мастер Т. Динаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТОЛАМАШ ДОАХ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАША

Диза, тоаденна доахан латтача ферма йоа ГІолла дІадолх тхо «Маяк» совхоза директораца Котиев Муранда. Цо дувц ший совхоза планех.

— КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленума решенешта жоп луш, хьайбай продуктиношТа лаьхьара торонаш я тха, — йоаХ директора. — Цу ГІулакха эша лаьрд диза кийчЪьйй оаха. Уьхх шера планагІа лийрхІачул дукхагІа сенаж еллай льаттах, 3300 тонн силос кийчЪьйй. Рацнона юкъе тайп-тайпара доаькъар да.

Совхозе боккха теркам тІаБохийт шура дукхагІа яккхара. Хьайбай йоахо дика ю доаРнаша. ХІара Іаттта ломал, цо луш йола шура теркал-а еш ду цунна ІунаІ. ДІийнаХьа хІара Іатта 20 килограмм силос, 20 килограмм ваьта ГІадамаш, килограмм комбикорм, иштта кІезнигІа йол, ча, ма-молла бІайха мужлу.

Шоай торонашка я хьежа, пятилетка кхоалагІча шера доккхий социалистически декхараш тІаийца хьайбай леладераш.

Тха къамаьла юкъе ёлар районе цІи -хеза доярка Аушева Тамара. Цо йоах:

— Уьхх шера итт беттА тха совхозо паччахьалкхенга шура йохкара план тІехкхоачашъяй. Тхо планагІа йохка еаш дар 430 тонн, ехкай 457 тонн.

ТІаийца декхарел дукхагІа шура яьккхай СурхоТІарра ферма коллективо. Аушева Маржана уьхх шера хІара Іаттарга 1600 килограмм шура яккха декхар ТІаийцад. Итт беттА яьккхай 1500 килограмм.

Ас уьхх шера хІара Іаттагара 2000 килограмм шура яккха доаькъ денкад. Итт беттА яьккхай 2350 килограмм, планагІа 1525 килограмм мара йоацача. Цу чакхдаьлхьа кхы а йоакъарчЪ 300 килограмм. Ферма коллективо а тІехкхоачашъяй итт беттА план.

— Са группа, 20 итт ба,— йоак Тамарас. — царех 16 баьхкаб. Цар денгара денга дукхагІа ду шура. Уьхх деЛойна ферме контрольни дойка яр. Са группеча цхьаДолча доахана 10 — 12 килограмм шура елар цхьан дийнахь.

Шоайла социалистически яхье баьнна Аушева Тамареи ІаьІи-Юртарча фермера Евлоева Лизан. Дика толАмаш доахан хьайоаГІа Лиза а. Итт беттА хІара Іаттагара цо яьккхай 2160 килограмм шура.

Каст-каста вІашагІкхет яхь лелаераш, вІаШи дагабувл. Эпаш хиича спецназистшара новвьостал дех.

— Тха фермашка, — йоак Котиев Муранда, — кьаьнара доахан дикача фух долча шинаращца мара хувцаш. Деттача доахана юкъера итт баьккхаш цун метта дІаоттаБе цул дукхагІа шура лургйола духьашха баьккар кийч ца бича. Уьхх шера 350 Іатта юкъера 15 етт дІаКъоастабаьб оаха. Цар метте духьашхьа даьхьа доахан дІаоттадаьдь. Цу кьаьнаца доахаНга ЛЪоаЙ ба йоакха опыт йола доярнаш.

Фермана юхе я доакъар кийчду цех. Кас йоакхчаьна машинаца аьта ча Іанарца доакъар кийчдена дІачулу. Цу чу концентраташ, кхьйола компоненташ тох доаькъарах. Шурийй хІара литрана лаьрхІа 150 — 200 грамм комбикорм ду.

Дикача доакъара конвейер ДІахадаш доаттаБо доаханна. Цудухьа вІаштІехьдаьхьна 335 беттача Іаттах хІаранегара планагІа денбусн 5,4 килограмм шура яккха сэача юкъера лаьрхІачА 6,2 килограмм яккха. ДІадакача шера уьхх ханаца пийсІича из хул 2,3 килограмм дукхагІа.

Дика кийчо яьй доахан Іангара дахара. Уж чулаттА кхийнаш хаНнаьха тоадаьд хьаьшта кІир техай, дезинфекцийй ЛЪй.

Социалистически яхье хьалхалаттарашца ахчан премиш, мах бола совгІаташ тел, хІара кІиранна итогаш ю балха. Таханарча деналца хьалхе лелаеш хьайоаГІа «Знак Почета» яха орден йола доярка Аушева Тамара.

Хьайбаш леладераша дІаЙовзийт уьхха хьалха латтарий ошут, Іилманна карагІдаьнаираш.

Цхьабакъда, ферме хІанз а кийчЪьйеш цІе уголок, хьалхара моттиг ньккхача доярнаша карара кара тела цІе ньмпел телац. ХІанз а тоаДанза да фермаша тІаДолха наькъаш.

Уж йоахачамбоацараш дІадаьхча кхы а дикагІа хург-дар хьайбаш леладерий гІулаНхаш.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

ДИЪ ШЕРА ПЛАН—КХАЬ ШЕРА

«Предгорный» яхача шалински совхоза къаьхьегамкоша къаьхьегама йоккхача колхоза белгалдаьккхар Сийлахь-боккхача Онтябра цІей: иттлагІча пятилетка кхаь шера Даькен амбаршка 3450 тонн чутасса лаьрхІа хиннА ялат цар 4600 тонн тессад. Вешта аьлча, паччахьалкхенга ялат дохкара диъ шера план толамг кхоачашъяй предгорненщаша.

Из да боахама берригача механизаторашца чІоагІга къаьхьегарах, юртбоахама техниккаш минеральни удобренеехи бизза пайда оцарах, лаьхьта леладара культура лаьхьа леладарах хьахиннар.

Боахамерча кхаш леладераша даьхьача толамех доккха даьхьа доалл ялаташ кхедрах цІи кхаьча коммуниста, Къаьхьегама ЦІеча Байрахкен «Знак Почета» яхачен ордений кавалера Мусалаев Оалхазара. 20 цу совгІа хи а цо ший хьамсарча лаьттан тІа къаьхьега, мах баь варгвоацан доккха рузнка — ялат кхеду. Ка болча алатийн хьажкІийн хьувкъам эгтара тІех кхебу из керте даттача механизированни отрядо: хІара гектара тІара гурахьа дувча кІин 30 центнер совгІеи фуалЪьхьача хьажкІийй 40 центнери йоаьмх.

ТІаийдина хьалх а лаьхьа, ноашкара масал гойт иштта опыт йолча механизатораша Даькен Оалхазара, Витерхаьнов Гаптана, Кадров Мовлад, Абаев Ахьмада, Исмаилов Мовлад, Датаев Іаьлас, дукнхача кхьчар.

Ялатийна лаьрхІа хьажкІийн ишта шера 400 гектара тІа хьалххелЪй предгорненщаша. Аьттув боацача хаоттама хьалашта духьала эгтар ваьхаиаторашца дика вІашТехьбаларцен говзалцен. Боькъонца агротехника правилаца ма-яхьара Іунал дир дІайийнеча, хІамаьта, минеральни удобренешца шоссца подкормка йир. Насосни станцешца ГІолла хий дийттар хьажкІийй ваьшка.

КІанз йоллагІа хьувкъам чуийца боаллаш лаьтт. ИпатовгІай опыт шерца юкъе а кхувлаьс ехкий - ваьлаь йоаьцца хаНашкен ца йойтаьш чуэца лаьрхІа бе механизаторашн.

ЛоарзагІа ца йоаллаш болх ду хьажкІийн чуэцдаьн комбайнаш. Ялх комбайнаца хІанале а чуийцай 280 гектара тІара хьажкІийн. Социалистически яхье хьокхан тел опыт йолча механизатораша А. Мусалаевем М. Кагировен. Царех хІаране цхьаь дийнахь 3 гектара тІара чуэца еэаш йоаьа хьажкІийн 4 — 4,5 гектара тІара чуэц.

— Дошо бесача хьажкІийй 1200 тонн хьаьхьаьчай центральни хьатта, — йоах совхоза директора Ч. Мулигова. — Паччахьалкхенга дехнад оаХа 550 тонн совгІа ялат.

Шоай торонашца цІаьхьа йиста я йиста, паччахьалкхен амбаршка 900 тонн фуэЛЪяьлча хьажкІийй чутасса лаьрхІаца предгорненщаша, вешта аьлча оттаьлча планал 1000 тонн дукхагІа.

ХьажкІийн чуэцара чІоагІга новкъарле ю чоалханеча хаоттама хьаьлаца. Цудухьа механизаторашца пайда оц аьттув болаш денача хІара денах, кхоанарча ден йоаьхо ю — хьатІаХулча шера хьувкъама лард йоллаш боаьх. 400 гектар дІае еэача метте, хІанзле а дикагІа йолча агротехнически хаНашка дІайийй 350 гектар.- Ялаташ дІадувча хьх лелаераша юкъе хьалха латт механизаторашца Д. Магомадова М. Тайсумов, селищашца К. Алиевен Т. Осмеевен.

Лаьхача агротехнически боараме 680 гектара тІа дІайийнай цкъа дІайийна дукхача шераша тІаювла баьцаш.

— Цу тайпара, — яхаш дуен дІаХо совхоза директора Ч. Мулигова. — дІайийнача шерен дукнхача шераШкен тІаювла баьцаш хІанз дикагІа долча лаьттай 1150. тІара тІа я тха. ХьатІаоагІа-ца шера тхога йиш хургьа шерра-шерен дукнхача шераШкен тІаювлача баьций бу 400 тоннага кхачаЛца Іалаца.

Зябь ахара балхаш сихха чакхдоах совхоза механизатораша 800 гектарах 650 хІанзле а ахьа йьннай. ХІара гектара тІа юкъера лаьрхІача 10 центнер тухаш товс. Зябь оахача цаІІ ахи — шиъ норма кхоачашъю сменагІа механизатораша Х. Шабаева, А. Датаева, А. Абаева, С. Витерхонова.

«ХІара кхайна — диъкла Знак!» яхаш девнз а йолаш болх бу предгорненщаша.

* * *

Вилнишки области Ямполски района секлаш лелаерийн шенар дерийн патриотически — диъ шера хьал а лаьхьа Куйбышева цІерагІга шалински колхоза къаьхьегамхоша доин деннад, пятилетка кхоалагІча шера паччахьалкхенга 13000 тоннал кІезнигІа доацаи мера овлаш доккха аьнна, хІаьта халкъа бсахам планагІа цар дохка деваранн 12600 тонн да.

Агротехника правилаца ма-яхара секлаш дІа а йийна, тоадир лаьтта. Хан-хаьнна хьайсар кхаьнна минеральни удобренеш. Дика хьийкъа шенара секлаш, шенара заводе коллективаца ІаШарІа а кемийта, сихйи ца йойтаьш чуийцар колхозхоша. Мерза оБлаш хьаьохкача белгалбаьнна дика кхъьайгар механизаторашца Т. Атанаева, В. Бешнева, В. Далдаева. Шенара секлаш дІаувзаьна тІехдика болх бин шофераша А. Батагаева, А. Успаева, У. Джамуева, М. Хасханова. Царех хІаравар колхоза хьай тІара шекара заводе кхччьаьнца 3 — 4 рейс е кхоаьнарг.

Дика хьийнча секлаш цІенкъ чуийца йьннай колхоз: 580 гектара тІа дІайийна секлаш планагІа хІара гектара тІара 225 центнер чуй еэача метте, чуенай 300 центнер совгІа. Чакхдаьх колхозо дІаГуеннай 17 эзар тонн секлаш, Кхай тІа элех латташ кхы а я 500 тонн.

Эггара дикагІа толамаш даьхьа Н. Катаева, М. Мусаинова, Б. Элимова, Э. Абдулвахабова, К. Эдинева керте латтача секлаш кхоеча овенонца.

— Тха торонашка хьежача карагІдьнираш вІалла аьттехьа а кхочам хулаш даш, — йоах колхоз председателе «Знак Почета» яха орден лелаеча Х. Багашева — хьатІадоаргІа шера тІовй толамаш дукнхча а дикагІа: тоаде, керда мулаш даза ІаьрхІа да тхо. Цу ГІулаЛца эша кхочам бан бьаннаб: мерза овлаш кедердогІча 550 гектара тІа эггара дикагІа йолча хана зябь ахьай, хІара гектара тІа 12 центнерарга кхоачаш минеральни 20 тонн органическни удобренеш а товсаш.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

Ставропольски края. Хьалъъь йоаллаш латт пластмассай Прикумски завода хьалхара аргІа. Керттерча участкашка пуско - наладочни балхаша кийчъо еш латт.

СУРТА ТІА: ГІишло хьалъеча площадка ТІа.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГРУЗИНСКИ ССР. Адкаро - Имеретински лоаман кьулбелхьачу хьу йьннача лоам тІа фордагара хьал 1700 метр лакка ула республика Іилма Академе Абастумански астрофизически обсерваторн — мехка йоккхагІьрех цаІ. Обсерватори Іилмаи коллективо планагІа бу седкьашка. Маьлхага, планеташка, Беттага хьежара болх, хІанзарча астрофизика, седкьий астрономе. Маьлхен планетаи физика даьхье дувнча тохкамаш ду.

Сайрийна боад кхьвалуча хана хьаеллалу обсерваторе куполий наІарашн хІаьта сайрийнарча сигналгенах тІЕрзаю ишо болча телескоший объективашн.

СУРТА ТІА: астрофизически обсерваторе оттаьлй керда «Цейс» (ГДР) яхача фирма коронограф.

М. ДАТИКАШВИЛИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Иттлагіча пятилетка мулаш

ШЕ МОРГ КХЬ ХИЛАНЗА ЙОЛА ГЭС

Ухх шера 1 октябре йоллаЛЪ Сяяно-Шушенски ГЭС хий латтаргдола моттиг хьайийна. ХІЬаьта кхо бутти ах бутти баьлча 90 гаргта тепловой гидравлически станци чуйоагІаЛча СибаргеГен ВІашагІтехча-на энергетически системана лоархІаиг гІо кхоачарца: дуиен тІа эггара йолча ГЭС-г болх ер йоллалургьа эггара хьалхара гидроэргеГат. Из собьти хургьа лаьрхІа хиннечул ду хьаьхх.

— Ханая хьалха дувлар вІалла а дац Енисей яхача хи тІа хьалъеш йола шоллагІа энергетически узел чоалхане доаца хІама хиларг доаца ГІулакх йийна йоаьш, — яхаш дувц ГЭС хьалъеча керттера- иннеНер волча Кирилл Кузьмина. — ГІишлолхой - моп ГІ ЖГ Н балхий боарамга а иннеНерни решенеш уникальни хиларга а диллача кхьметтеш дуиен практике я яц цу станцеца нийсьаца йиш йолаш яр.

Хьинар долаш къамаьла сих ца луш йола Кирилл Кузьмин советски а доаЗол даьхьара а дуккха ГЭС-аш хьалъеча даьхьа лаьца на, Цо предложени ю хортой лорадУ наскаш тІа а техке лифтаца хьалъеш латтача плотина буьхьара цуйи кІийленга хьажа Іолохе доаьа, вешта аьлча Енисей кхыча оагІорахьа диллачул тІехьаГІа доНьадаьча хин хьарсам чу довла аьлс.

Лаккача Саянски лоамашта юкъера дуккха ца йоаьцаш инз бола хий увгІаш хинна готта аьли машинийн механизмаЛи дуухьало, цун шаьнхе а берд вІашкаозаргболча Іалаьмате йоккхийча бетонни дарбаЛаца кхы а готдьаьд.

— Дуиен тІа эггара йоккхийча йола бетонни а соорженн хургьа цу станце эрочни плотина, — дІаХо дувц Кузьмина. — Нагахьа санна Гишлолхой - моп ГІ ЖГ Н — Енисей тІарча Красноярски ГЭС-ан (6 миллион квт.) Ангара тІарча Братски ГЭС-ан (5 миллион гаргта квт.) — керттера соорженеш хьалъяра цхиппХа миллион кубически метр совгІа берон ийнаЛле, тха уьхаза йиллаа сеттарг из цІи ваькка шаькхе а плотина хьалъеш дІаЛхар миссел. Баьча лоархІамах, из бетон хийцца ГЭС-ан Москвера а, Ленинграда а, Владивостоке ткаччаца болча хІаНзара автомобильни нинкъ билла...

ДоагІачА хина духьала хоза ТІалостаЛь йола арочни плотина 242 метр лакка ураГІа йхай, хІаьта цун тІера ййохал миллиметрал совгІа да. Дуиен гидроэнергетика исторе чуьхь эггара хьалха беш да цу тайпара боккха гІирс. Сяяно - Шушенски ГЭС-а хий лоаттаду моттиг хьалйЛаьчул тІехьаГІа цо плотина перемычкана тІалоаттабу иНз 17 миллион тонна дозала боарам болаш хургьа. Цунга диллача а из дуиен практике анологаш — тІаЛаттта иштта боккха низ Іалаьмате дуккача чакхдийнЛача кин боарамаца цхьана тарбоШ моттиг. ВІаьстгІ хий ІаьржкачА хана (хІаьта Саяна лоамашка Іалаьмате дуккха лоа ма Іой) хІара сеидулах плотина лаьххІача устройствашца дІаухйнтаргда 15 ваар кубически метрага кхоачаш дола хий. Плотина толка ца ййтаргда лоаргеВ бьеФе хьаьлй лаьрхІа йола хий доХаду гІуо, из 30 метр кІоарген 130 метр йІаьхен я. Цу бетонни кадо лаьГІоргІа искусственни кхуркхолга Іалаьмате боккха низ.

Кирилл Кузьмина тІебергаБу са теркам лаьхача баьхкА ваьрсаргат. Уж. ОІена дадача оалхазарий хьисапс, ДІаийнЛеШний хьалъеш латтача плотина тІа: цхьаргаш ТІа ГЭС-ан хьалъеш йийкача тайпара ехна йиш ядар уьхаза бетонн: из Іалаьмате дукхА йоьрГаР, хІаьта балхий, динаЛ лох а лургьар. Из проблема кІоаЗатаЛро хьалъеьр шоай тайпара йола баьшенни кранаш. Уж сихха эпшача Іаьнийсе йиш йолаш лакка балха оаСарле йолаьш хиларо, кердача бетоннИхьхьаргаша, хьалха хиннарел боккхагІча емкосташа, бетон тоІаяра лаьрхІа хьаьлча манипуляторша — цу дерриПне а таро хиннйтар 1977 шера, масала (Іалаьхха а дупсн практике эггара хьалха), плотинна хьалъеча миллион кубически метр совгІа бетон Іойилла. Каррачча шера из хьоькам шоаза лакхагІа хургьа.

ГІишлолхой деналеча новаторства оарцагІ б а ь х а б энергетически машинаургераш творчески кердадарашлехара. Из Сяяно-Шушенски ГЭС-е хІаралгр 750 мегаватта кхоачаш низал дола итт дуиен тІа эггара йоккхагІа йола гидроэнергетр оттаергхиларца хьаьхьеча Іац. Сибаргаша белгалдаоХ цхьаьна динаЛера кердадар. Декабрь беттА йоалаургІола хьалхара агрегат а, цул тІехьаГІа йоалаургйола шоллагІа яра а болх бе йоалаургьаргьа хин низ лоха йоллашехьа а, вешта аьлча, плотинна лаьхха 80 метрага кхьаьчА хана. Станци боХьонца яь ВИСТЕ ялаьлехьа цу шин турбина кхуЗрра 16 миллиард кИловатт - сахьат электроэнерги хьае. из 25 процент мара кІеЗнигІа йу Красноярски ГЭС-ана йолча йоккхачА ГЭС-о эггара арахецчул. Цу вариантах станци болх бе йоЛаалийтаро торо хулиНтарЬя 44 миллион сом иходе. Цу тайпара, хий болх бе доЛаалургда ГЭС боКъонца хьалъь я ялехьа, хІаьта цунах бола пайда алхха хьалъкъ боахама цо луча энергтех лаьтта а Іац. 33 миллиард кубический метр хий чуЛаьцача Сяянерча искусственни форДо торо хулиНтаргьа 500 эзар гектар совгІа долча къулбехьеН СибаргІарча лаьтташка хий дилла.

Плотинна йолчА болда гІонаьхьа йнстонца латтача доккхийча панноех цхьаьнне тІара дийнар аз: «Сяяна-кара ГЭС хьалъеш берриГа моХк ба».

Из хозача деша аьннадаь. Цкъа далле, 12 эзар сет чуоаГІа ГІишлолхой йола гидроСеаратор оттаергхиларца хьаьхьеча Іац. Сибаргаша белгалдаоХ цхьаьна динаЛера кердадар. Декабрь беттА йоалаургйола хьалхара агрегат а, цул тІехьаГІа йоалаургйола шоллагІа яра а болх бе йоЛаалургьа хин низ лоха йоллашехьа а, вешта аьлча, плотинна лаьхха 80 метрага кхьаьчА хана. Станци боХьонца яь ВИСТЕ ялаьлехьа цу шин турбина кхуЗрра 16 миллиард кИловатт - сахьат электроэнерги хьае. из 25 процент мара кІеЗнигІа йу Красноярски ГЭС-а йолча йоккхачА ГЭС-о эггара арахецчул. Цу вариантах станци болх бе йоЛаалийтаро торо хулиНтаргьа 44 миллион сом иходе. Цу тайпара, хий болх бе

Светогорскен сердал

БЕЛОРУССКИ ССР. Гомельски область. Березинвана тыяна йоагІаш хьалгьала къонача городах Светогорск яха хоза цІи тиллай. (Лакхерча сурта тІа) Тахан уклоза валгаш а къаьдегаш а 60 эзар гарта саг ва. Къона Светогорск республике йонкхагІъярех йолча промышленни центрай мугІаре латт. Городе итт промышленни предприяти я. ц у дакъе искусственни хьоса, целюлозно-наьхата, сборни вышка йолчо заводаш а йолаш.

Архитектораша город хьалъхьай пархІата йолаш, сийрда, бІаьцдара йолаш. ХІара пеара цита баха наьх— химикаш, энергетикаш, гІишлонхой — бІаьш кердача квартираша баха хуьш. Алх-ха уьх шера хоза кнйчъь квартираш кхоачарга йолчо 400 гарта болча деза лаьцалка. Цунна цхьана хьалъю тикаш, общественни кхачаг предприятеш, культурно-бытовой объекташ.

Городера хІара пхеллаІа вола саг — школьниг. Бераш дешаш да хоза кнйчъь, кабинеташ йолча школашка, спортивни комплексашка.

Светогорске йолаш я саьлоа моттигаш а. Городе бакъяча наьха дуьхаесаш саьлоа моттиг—химичкий культура Дворец. Пхи эзар совгІа саг художественни самодеятельноста кружокашка, студеншка, хьалъа университеташка уьхаш ба.

х х х

Светогорски искусственни хьоаса завода юнюстуьр — фильмаш дезарий 1977 шерарча Ерригсоюзни фестиваль лаурзет я. Дуьхьа ха йоацаш цунна ешнчу хьалъа кинносуьл яхь цІи. Цо арахІца цад кинго дезарий тайп-тайпарча жанрех дица 15 совгІа фильм.

• (Хьехерча сурта тІа): кинностуьдие членаша (аьрдехьара аьттехьа) индустриальни техникума хьезарехо Н. И. Астапенко, искусственни хьоаса завода аппаратчик С. С. Бородкин, кинностуьдие кулгалхо искусственни хьоаса завода вокхагІвола инженер - конструктор В. А. Харьковенко, целлюлозно-наьхата завода гравер П. П. Толсов, химичкий культура Дворца звукооператор Г. А. Смолярь.

А. НИКОЛАЕВА
сурташ.
ТАСС фотохроника.

Наха белам, хІаьта шийна?..

(Беламе дувцар)

Шн доалахо — Ловзан Ловдан, ца! тика тІа йоьдеш, вожтика тІера йоагІаш кат-кеста вІашагІкхетар. Нанъ-ъ тІера юстера а баьнна шн-шнй бела кодабе этте, хаьгар дІаьхьеннна латташ хулар уж. Цар шинне а цІен дІй цІенна пайда беш бацдер, къаркъа тІехьабаьнна, цо хьа ца хецаш лелаш бар.

Цкъа цхьан дийнахь ара шовй карта йисте цхьаьца хІама деш йоаллача Розвина тІекхьчьар тикс тІера йоагІа Ловда.

— Тахан-м хила лела дезар хиннад эьхна тха цІагІарчунна, — аьнна, ела а къежаш Розвина тІа а ена, сецар Ловда.

— Фу хиннад Маждина? Фу дена цо? — хатта сихьелар Розве.

— ХІаа, хила деззар хиннад, — юха а елекъежар Ловда.

— Даьллаьхь, са а ца ьхьэдеш, дийце ялал цунна хиннар фуд, — юха а аьлар Розвес.

— ХІай! Хозий эьхна дІа...— кхы доал ела со ца юташ, — дІаараяла уьх цІеІаре. МаІаьна нада хьамьал деча ехьлнах юкъеленлхан мича дийнад хьо-на? ЖІаьл, во жІаьл, — аьнна шийг боьна дерзш мо дола, доккхий бІаргаш тІекъоьрзадир цо! Тіекхьа кхы дош цо оолеш со дІаьрелъар. Цун

къаркъа хьаша Салман вар тхенцира вахІар. ЧІоаІга самуьхьаьнна, шоаш вІашн кестебеш кхамаьл тоссаденна бар уж. ТІехьаІо Салман Дівахьчо, хІанз фу деш ва-хьоІ ер аьнна Дівчуьхар со. Истола дІаІІа а вина вагІаш волча Мождас согалъо хьо а хьекка хьаттар:

— Селла сихьенна фу ала ЧоаллІар хьо?

— Фу аргдар хьога-м, дІаьхьмал дІа Іа діаккхесса гІаьлле тІа а ежа кІур тувсаш уллача хьаьхьа кестомага. Ала мара яллацар со-м. ТІекхьа цунна діа ца хозийташ «дохьаж мола - далар Іа-м», аьнна тІатехар аз.

— Аьъ, фуд аз даьр?! — аьнна корзатІаьвнна уьрайнехкар Мождас. Цхьаьбакъда, цІерю ша дарцдар дан дахьаккардер: топ техача санне дакъкка доккха ЧурГ дар костюма бухьа тІа.

— Фу дарцдер цо ца юташ, — дІаараяла уьх цІеІаре. МаІаьна нада хьамьал деча ехьлнах юкъеленлхан мича дийнад хьо-на? ЖІаьл, во жІаьл, — аьнна шийг боьна дерзш мо дола, доккхий бІаргаш тІекъоьрзадир цо! Тіекхьа кхы дош цо оолеш со дІаьрелъар. Цун

Цита ух шоллаГІчен кхоалагІчен классашкара бераш. Дешархоьта дукха еза К. Д. Эсмурзиева кулгалдулу нартІигистийн Т. Т. Абиева хьалхленца болх беш йола автомоделиздаьнна кружокан. Машинаш геттара дукха хьожача вай замалахьв цецвонкхаш хІама дац дуккхачо бераш дешархойн Шаьшдов Юра, Арчаков Ахьмад, Дзейтов Мухьмад, кхьббаш. Наьха санна теркам тІабахийте, еррига уйла ду балхах йоаллаш боахкаш хуьл уж а

ехьбола дешархой а ІехьаьрчІ шерашца ваьй ЧІоаІга ерахцаш йолча автомобилий ІаМнга модеьаш кийчъеш. Уж санна моделаш хьаеча юнга автомобилий оатхаьлаш йіза на Іеш, машино болх бергбоьлаш уж цхьана мишта вІашагІьехка еза Іомалу дешархой.

Еррігача кружокий болх айхха бувзаебина ба беранна школе Іомадеча тайп-тайпарча Іилмашца, школа вІаьрз йоаІ Ловзаьнна, Сергей Іоьсмин Иштта, тха станце хуьш болча дешархой лаьклу математика, физика, чертеж, хІмн саьна дица Іилмаш довзара боарам.

Тхона доккхе динахетар

Ваьй республикерта искусства балхахоьна юрта бу шефский болх цар хьоллама а производственни а балхах діахьда йіш йоаца дакъа а хиннна діаэттад. Юрташна бечча культурно-шефский болх йолча республикански комиссе оттаьлй дилла йолча культурни шефства хоадамболлаш йола план, чІоаГІчий мероприятеш. Дерригача профессиональни театраша, филармонена, хьалхара ансамбла діаьхьоаьлий районаш, къаьстаьхьа юрташкара культура учрежденеш, художественни самодеятельноста коллективаш.

Дийн бу шефски болх Нурадилов Хапишаш цІеранІча Нохч-ГІалгІай наччаьхьаьлхен драматический театро. Массеехь шу да цо Назрановски халкъ театра гІо ду.

Юрташкара театральни искусствоьн ешарна барш болча ух театра художественнаш, режиссераш, актераш. Кьилдаседа-Хиримйев халкъа артиста, РСФСР Паччахьалхен преме Лаурзета М. Хадзиевен театра литературни дакъа заьвдоьуе Х. Беркануьмаьн, художественни-педагогическийн доакъошшоьца творчески вІашагІьехтаьрш хинад, «К. С. Станиславскийн советски театра», «Режиссерийн спектакли». «Актера роль» яхача темаех лекцеш биийий. Театра производственни цехаша гІо дац самодеятельни художественни коллективаша хьалхара Ерригсоюзни фестиваьла Лауреат яха ший доза цІи.

ПІаьстен-ахкан гастролеш йолча хана духхьал кхашка, фермашка, хьаттанна, кхаьнарех ставшаша творчески вІашагІьехтаьрш чакхдахар, районерча художественни коллективнашца, культура бальзоьтта гІо дар театра дика традиця а хинна діаэттад.

Театра керттерча режиссера Р. Хакишева ишта дуьл шоай балха практикеш.

— Тхона іоаріаме дар духхьал спектакль гойтар дац, ия зрителлаца ихетайтара гІо дара театра мотаг дер да. Цудухьа оаха дилла а йоахко ю зрителашца кхетам балара, пьеса маІан кхетад уж ишйбара. Тхаьа тиІда оц тайп-тайпарча формаех. Оттара хьалха спектакль йолалуш театраьн театральни коллективашца, хьаьрбоьлна пьеса автор волча драматургаьн холлламех, е езача зрительскийн конференцех дуьл. Цу дуьйцучу а тоьр хьаьнгІ зрительскийн аудиторин шерьяра, спектакль кІоаргаГІа кхетайитарга.

1976 шера деиз Наурсен районе культурни шефство леламе М. Ю. Лермонтова цІеранІча драматическийн театро. Шера-шера гастролеш дІайолалу уьхаза гражданскийн Сийлаьхь-боккхача Дайй-мехкан тІемий турзалаш дегІаьна памятникна юхье артисташ районе кхьаьгаьмхой вІалаьш а кхийте. Митинг хуьл, районе тІемийна актераша информаци юшоаш дахьача толамехь хьаьхашка латтача декхарехь. Театра коллективе дуьл шоай творчески планех, культурни шефства программех. Театро гІо дир районе культура ЦІенна хоза-а дика чуьлаьнна боьаш а йола гойтара агитация кичьара, артистий массехь творчески вІашагІьехтаьр кинтар, районе хьалхлагІаьнна хетаьнча «Огонек» дакъа лаьцар.

Культурни шефства дика опыт Іоьлий «Вайнах» яхача халхара ансамбло. Дилла, а цхьана выступленеш ю шоайн шефство лелеча Урус-Мартановскийн Советски Іилмий самодеятельни халхара коллективашца. Самодеятельноста доакъошшоца массаса а хоза а хеташ дагаьна поаш цхьана уттадеча концерташка. Зрителаша геттара дика тІаэш ца тайпара концерташ, царна лоп шоай самодеятельни артисташ профессиональнчарел дикагІа халха бувлга, шоай коллектив кот хулга. ДоттагІлоа из форма цхьаьхьа гІулакхо а дика я. Самодеятельни артишташа шоаш шоайла эзи цхьана виступлениеш еча хана. Доаладейийн я ца тайпара выступленеш хинначуьл ТІехьаГІа, шоаш халха дика бувлаш хилар кхета а дий царех цхьабараш профессиональни коллективе балха баьхна раьза хиларах дола масалаш. ХІаьта дуккха зрителаш, шоай новкъостаьлтолам біаргабаІйча, самодеятельносте дакъа лаца боллалу.

Шоаш шефство лелеча коллективашца кат-каста хуьл ансамбла балетмейстераш, музыканташ, артисташ. Цар практически гІо ду юртарна новкъостагІа, кердаьнна хьалхраш утттаду. Дуьхьа ха йоацаш Чехословаке а хинна ціаснача «Башлам» яхача Советски районе ансамбла Ножай-Юрта, Советски, Назсарен, Ведана районашца.

ХІанз а наттаьхьа «ниІсу, тхо долча car а вагІаш, тхона саго новкъостаьл а дац хьаш юрташкарча культура балхахоша Іоттараш еш мотт-гаш. Амма, проверко хьаьхьакхача бесса, ду тайпара гІулакхаш хуьлаш да, кердаьнна даьхьа юрташкарча культура балхахоша ешарна, ешарна, ешарна,